

Ankara Üniversitesi Yayın No: 713

APAM Yayın No: 12

ANKARA ÜNİVERSİTESİ
ASYA-PASİFİK ÇALIŞMALARI
UYGULAMA ve ARAŞTIRMA MERKEZİ (APAM)

TÜRKİYE'DE VIETNAM ÇALIŞMALARI-I

TÜRKİYE'DE VIETNAM ÇALIŞMALARI-I

Editör

Prof. Dr. A. Merthan DÜNDAR

Ankara - 2021

Para ile Satılamaz

TÜRKİYE’DE VIETNAM ÇALIŞMALARI-I

Yayına Hazırlayan
Prof. Dr. A. Merthan DÜNDAR

Ankara - 2021

Ankara Üniversitesi Yayınları No: 713
Asya-Pasifik Çalışmaları Uygulama ve Araştırma Merkezi
APAM Yayınları: 12

ISBN: 978-605-136-525-1

Yazarların görüşlerinin sorumluluğu kendilerine aittir.

Redaktörler
Doç. Dr. Yalçın KAYALI
Aysun HARPER

Baskı Yeri:
Ankara Üniversitesi Basımevi
İncitaşı Sokak No: 10 06510 Beşevler / ANKARA
Tel: (0312) 213 66 55
Basım Tarihi: 13/08/2021

İÇİNDEKİLER

SUNUŞ	5
<i>TRAN Quang Tuyen-NGUYEN Phu Tan Huong</i> Kovid Sonrası Dönemde Vietnam-Türkiye İlişkilerinin Geliştirilmesi	7
<i>Nuran SAVAŞKAN AKDOĞAN</i> Vietnam’da Devlet ve Toplum	15
<i>Şerif Alp ATA KCAN</i> Yükselen Ejderha: Güneydoğu Asya’nın Turizm Yıldızı Vietnam	47
<i>Ali TEZÖLMEZ</i> Vietnam Ekonomisinin Kısa Bir Değerlendirmesi	65
<i>Ahmet Faruk IŞIK-NGUYEN Cong Tung</i> Dünyanın Yeni Üretim Merkezi Olma Yolunda Vietnam ve Ekonomisi	73
<i>Cenker GÖKER</i> Vietnam Vergi Sistemine Genel Bir Bakış	93
<i>Kubilay ATİK</i> Ly Hanedanı Dönemi’nde Dai Viet Krallığı: İlk Bağımsız Vietnam Hanedanı	99
<i>Abdürreşit Celil KARLUK</i> Ana Hatları ile Çin-Vietnam İlişkileri	109
<i>Vusal GULİYEV</i> Geçmişten Günümüze Vietnam Kültürü Üzerindeki Çin Etkisine Tarihsel Bakış	137
<i>Mehmet ÖZAY</i> Malezya-Vietnam İlişkileri	159
<i>Yalçın KAYALI</i> Güney Asya’nın İki Müttefik Gücü: Hindistan-Vietnam İlişkilerinin Kısa Tarihi	185
<i>Haluk KARADAĞ</i> Güneydoğu Asya Güvenlik Denkleminde Vietnam Silahlı Kuvvetlerinin Rolü	203

<i>A. İnci SÖKMEN ALACA</i>	
Vietnam Savaşı ve ABD'nin Gücünün Sınırları	215
<i>Tevfik Orçun ÖZGÜN</i>	
CIA Belgelerinde Kruşçev Sonrası Sovyet Politikası'nda Vietnam Sorunu	233
<i>Ekrem SALTİK</i>	
Saygon Limanı'nda Bir Türk Kadını: Nazlı Tılabar'ın Vietnam Günleri ...	253
<i>Ertuğrul EVİS</i>	
Cumhuriyet Gazetesi Örnekleminde Türk Basınında Fransız-Vietnam Savaşı'nın Yansımaları (1946-1954)	293
<i>Ari FİNE</i>	
Vietnam'daki Müslüman Cham Halkı Üzerine	307
<i>Ahmet Yiğitalp TULGA</i>	
Tayvan Basınında 2012-2020 Yılları Arasında Vietnamlı İşçiler	319
<i>Ekrem SALTİK-Nazlı SALTİK</i>	
Birleşmiş Milletler (1999-2004) Vietnam Mümessili Prof. Dr. Ömer Ertur ile Röportaj	335
<i>Tuana Fulya ÖZMEN</i>	
Vietnam Hakkında	349

VIETNAM SAVAŞI VE ABD’NİN GÜCÜNÜN SINIRLARI

A. İnci SÖKMEN ALACA*

GİRİŞ

Dünya siyasal sisteminde çok az sayıda kalmış Sosyalist Devlet modeline sahip ülkelerden biri olan Vietnam Sosyalist Cumhuriyeti, Soğuk Savaş Dönemi’nin ikinci savaşı olarak kabul edilen, Amerikan askerî gücünü hezimete uğratarak ABD’nin Güney Vietnam’dan çekilmesiyle sonuçlanan 1963-73 yılları arasında gerçekleşen Vietnam Savaşı ile tarihe geçmiştir. Vietnamlılar bu savaşı, Amerika’ya *Karşı Direnme Savaşı* ya da Fransız sömürgeci yönetimin bölgeye verdiği addan esinlenerek *İkinci Hindiçini Savaşı* olarak da nitelendirilmektedir. Askerî güç açısından daha düşük seviyedeki Kuzey Vietnamlıların, Amerika’ya karşı verdikleri mücadele, savaş taktikleri, propaganda yöntemleri, coğrafi alan üstünlüğü gibi hususlar asimetrik unsurların savaştaki önemini ortaya koyarak, Amerika’ya karşı mücadele eden devletler için yol gösterici olmuştur. Takip eden süreçte, Amerikan ordusu, Irak (2003), Somali (2007), Libya (2011) gibi ülkelerde benzer direnişlerle karşılaştığı göz önüne alınırsa, uluslararası literatürde Vietnam Savaşı ile karşılaştırılan yayın sayısı, taktiksel anlamda savaşın örnek alındığını göstermektedir.¹

Günümüzde, Asya Bölgesi’nde Çin’in dünya ekonomisindeki performansı ile kendisine rakip olmasıyla, ulusal güvenlik açısından Asya-Pasifik bölge tanımlaması kapsamında, Çin’e karşı askerî seçenekleri düşünen ABD için Kuzey Vietnamlılar ile yaptığı savaştaki yenilgisi önem

* Doç. Dr. İstanbul Arel Üniversitesi.

¹ James H. Lebovic (2010) *The Limits of U.S. Military Capability*, Baltimore : John Hopkins University Press; Robert R. Tomes (2007) *US Defense Strategy from Vietnam to Operation Iraqi Freedom Military Innovation and the New American Way of War 1973-2003*, New York : Routledge Pub; Robert K. Brigham (2006) *Iraq Vietnam and the Limits of American Power*, New York : Public Affairs; William Rosenau, (2001) *Special Operation Forces and Elusive Enemy Ground Targets Lessons From Vietnam and the Persian Gulf War*, Rand Publ.

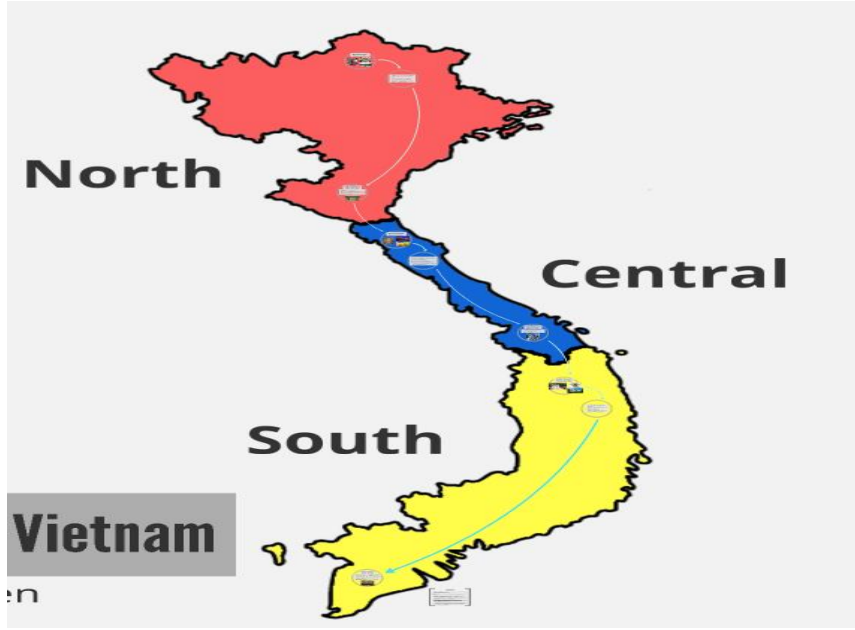
taşımaktadır. Bu savaşta Sovyetler Birliği önderliğinde Doğu Bloku ve Çin'in, Vietnam'a ciddi destek sağlamış olduğu unutulmadığından ABD, karasal yakın muharebe ortamlarında, geçmişteki sorunlarla yeniden karşılaşabileceğini düşündüğünden öncelikle, Çin karşıtı yeni bir güvenlik ve savunma hattını, kurduğu ikili ilişkilerle güçlendirmeye özen göstermektedir. Aynı siyasal rejime sahip olsalar da Güney Çin Denizi konusunda, Çin'in teritoryal egemenlik sahasını genişletme politikaları izlemesi nedeniyle, Vietnam komünist hükümeti, bu ülkeye karşı mesafeli bir politika yürütmektedir. Geçmişte Vietnam ile savaşmış olan ABD, Güneydoğu Asya Bölgesi'nde stratejik konumu ile önem arz eden bu ülkeye yönelik uygulamakta olduğu ekonomik ambargoyu 1994 yılında kaldırarak, ilişkileri normalleştirme sürecine sokmuştur. Amerikan hükümetinin insan hakları konusundaki şartını Vietnam da uygulamadan, Başkan Barack Obama Dönemi'nde, *Kapsamlı İşbirliği Anlaşması* bağlamında siyasi ve ekonomik ilişkiler başlatması, komünist rejim için büyük bir başarı olarak kabul edilmektedir. Hem askerî hem diplomatik süreçlerde Vietnam lehine sonuçlanan ABD ile olan ilişkiler, bu ülkenin uluslararası politika açısından da önemini arttırmaktadır.

Bu makalede, Amerika'nın Vietnam Savaşı'nda izlediği askeri stratejiler ve gücünün sınırlı olduğu alanlara değinilerek, savaşın nasıl ABD aleyhinde sonuçlandığı analiz edilecektir.

1. Savaş'ın Başladığı Dönemde Vietnam

Güneydoğu Asya bölgesinde yer alan, kuzeyde Çin, batısında Laos ve Kamboçya ile komşu olan, Vietnam, tarih boyunca gerek Batı sömürge devletleri Portekiz, Fransa ve İngiltere, gerekse Asya ülkesi Çin ve Japonya tarafından işgal edilmiş, petrol ve doğal gazı sahip bir ülkedir. Yabancı işgaline rağmen ülkesinin toprak bütünlüğünü mücadele ederek kazanmış ve bağımsızlığını günümüze kadar korumuştur. Çin ile aynı siyasal sistem ve Konfüçyüs nedeniyle kültürel benzerliğine rağmen Vietnam, kendine has ulusal bir kimliğe sahiptir. Batılı devletler için, Asya ve Güneydoğu Asya arasında önemli bir köprü görevi gören, Pasifik Okyanusu ile Hint Okyanusu arasında yer alan stratejik konumuyla ülke, önemli bir *üç* olarak görülmüş, Fransızlar 1858'de ülkeyi işgal etseler de tüm kontrolü ancak 1884 ele geçirebilmişlerdir. Bu süreçte ülke, krallıkla yönetiliyor olup başında da *Khai Dinh* bulunuyordu. İmparator Dinh, Fransız sömürge yönetimine bağlı kalmış, Vietnam, 1887 yılında hayata geçirilen, Laos-Kamboçya ve Vietnam'ın

kapladığı alanı içeren Fransız *Hindiçin* politikası içerisinde yer almıştır. Fransızlar, ülkeye hâkim olunca, idari açıdan üçe bölmüş, Kuzey-Orta-Güney olarak üç bölümde yapılanan ülkenin, kuzeyinde başkent Hanoi, orta ve güneyin başkenti ise Saygon olarak belirlenmişti.

Şekil-1 Vietnam'ın Üç Bölgesel Alanı

II. Dünya Savaşı sırasında Hitler Almanya'sı tarafından işgal edilen Fransa, Vietnam'ı Japonya'ya devretti. Savaş devam ederken 1941 yılında, Rusya ve Çin'de eğitim almış gençler, Rus Devrimi'nden etkilenerek, ülkelerini emperyalizmden kurtarmak için teşkilatlanarak *Vietnam Özgürlük Cemiyeti* (Viet Nam Doc Lap Dong Minh Hoi) veya bilinen adı ile *Vieth Minh* örgütünü kurdular. Örgütün başında, Vietnam Demokratik Cumhuriyeti'nin ilk başbakanı olan, ülkeyi *aydınlığa kavuşturan* lider unvanına sahip *Ho Chi Minh* (1890-1969) yer almıştı.

Ho Chi Minh, ilk siyasi hareketine, Amerikan Başkanı Woodrow Wilson'a, başkanın kendisinin de savunduğu, sömürge altındaki halk topluluklarına yönelik kendi *kaderini tayin hakkı'nın* Vietnam için de geçerli kılınması için diğer arkadaşlarıyla yazdığı dilekçe ile başladı. Vietnam milliyetçisi olan babasının, Fransız sömürge yönetimine ters düşerek

görevinden ayrılmasıyla, aynı çizgide mücadelede yer alan Ho Chi Minh, aktif eylemleri nedeniyle hakkındaki tutuklanma kararı çıkması üzerine 1911'de ülkeyi terk ederek otuz yıl, yurtdışında yaşadı. Politik siyasi kişiliğini, önce Fransa'da Vietnamlı işçiler arasında kalarak, daha sonra 1923'de Moskova'da Vladimir Lenin liderliğindeki komitelerde, Marksist ideolojiye uygun yetiştirdi ve Hindinin Komünist Partisi'nin kurulmasına yardımcı olmak için Güney Çin'e gönderildi. Hem Sovyetleri Birliği hem de Çin tarafından politik eğitimi tamamlanan Minh, 1941 yılında Japonlar Vietnam'ı işgal ettiğinde ülkesine geri döndü. Japon ve Fransızlara karşı, halkın her kesimini örgütleyerek bağımsızlığı kazanmak üzere, Chi Pac Bo köyünde yer alan bir dağ içindeki mağarada üs kurarak, Vieth Minh örgütü aracılığı ile devrim sürecini başlattı.

II. Dünya Savaşı'na Japonlara karşı mücadele veren, Fransızlar ile aynı safta bulunan Amerika, Vietnam'da Japon gücünü ortadan kaldıracılabilmek için 1945'de aynı ülkeye karşı mücadele veren Ho Chi Minh ile temasa geçerek silah desteğinde bulundu. Vietnam'da Japonlar, kıtlık yaratarak halkın direniş gücünü azaltmaya çalışırken, Ho Chi, Minh depolardan gıda çalarak halka dağıtıp, dayanma imkânı sağlıyordu. Halka gıda yardımı, Ho Chi Minh için liderliğini pekiştiren ve kendisine olan güveni arttıran önemli olaylardan biri olmuştu. Amerikan hükümeti, Japonya'ya Atom Bombası atarak II. Dünya Savaşı'nda koşulsuz teslim olmasını sağladığında, tekrardan Fransız sömürge yönetimi kurulmaması için Amerika'nın savaştaki desteğini de ön planda tutarak, bağımsız bir Vietnam için mücadelesini etkinleştirdi. Fransız diye yanlışlıkla öldürülen Amerikan askeri, Vieth Minh örgütüne beklenen desteğin verilmesini engelledi. Yine de Eylül 1945'de Ho Chi Minh tarafından *Demokratik Vietnam Cumhuriyeti*, ilan edildi. Ancak II. Dünya Savaşı bitiminde, müttefikler arasında yapılan Potsdam Konferansı'nda Vietnam'ın kuzey bölgesi Çin'e, güney bölgesi ise İngiltere'ye verilmesiyle bağımsız bir devlet oluşumu gerçekleşmedi.

İngiltere, 1946 yılında askerlerini Fransa lehine çekerek, ülkeden ayrıldı. Çin de Fransa'nın kendi ülkesinden toprak talep etmemesi karşılığında, ülkenin kuzey bölgesini Fransızlara geri verdi. Böylece ülke yeniden Fransız egemenliği altına girdi. Bu durumu benimsemeyen Viet Minh, 1946'te Fransızlarla savaşa başladı. Vietnam'da, önce Japonlara sonra Fransız ve Amerikalılara karşı askerî mücadeleyi, 1943'de Vietnam Halk Ordusunu kuran *Vo Nguyen Giap* yürütmekteydi. Çin'de süren iç savaşta, komünist Mao

Zedong zafer kazanıp ülke yönetimini ele geçirince Çin, Kuzey Vietnam'ın sınırında dost bir komünist devlet olarak yer almıştır. Bağımsızlık mücadelesine, askerî eğitim ve silah vererek yardım eden Çin, Giap'ın Fransızlara karşı zafer kazanmasını sağladı. *I. Hindiçini Savaşı* olarak 1946-54 yılları arasında gerçekleşen savaşta, zafer şansı zor gözüken Fransa, *Dien Bien Phu* kuşatmasında tümüyle askerlerini kaybederek ülkeden ayrılmayı, Güney Asya'daki sömürgecilğini sona erdirmeyi kabul etmiştir. Bu kuşatmada, yer altı tünellerini kullanarak havaalanını kullanılmaz hale getirip, hava indirme imkânlarını ortadan kaldırarak Fransız askerlerini yenmeyi başaran, Giap, aynı savaş taktiklerini Amerikan askerî kuvvetlerine karşı da uygulamıştır. Halk Ordusu Komutanı Giap'ın, uzun ve çileli bağımsızlık mücadelesinde, Fransızların geçmişte kendi ailesini işkence ile öldürmesinin intikamını Fransız askerlere acıma göstermeden aldığı ileri sürülmüştür. Savaş sırasında Fransa ile işbirliği yapanlar öldürülmüş, Fransızlar da Viet Minh'e destek veren köyleri yakmıştır. İki savaşı ülke arasında kalan Vietnam halkı, en çok zarar gören taraf olmuştur.

Bu savaş süresince Amerika, Fransızlara silah yardımı yaparak askerî taktik konusunda Giap birliklerini dağıtmak için hava saldırıları önerse de zafer kazanılmamıştır. O dönemde Amerika, Fransa'ya taktik nükleer silah kullanılmasını önermişse de Fransızlar kullanmamıştır. Bu gerçekleşseydi Vietnam'ın siyasi tarihinde muhtemelen bir bağımsızlık olmayacak, önemli liderleri Ho Chi Minh ve Vo Nguyen Giap da hayatlarını kaybedebileceklerdi. Japonları atom bombası ile dize getiren Amerika için o dönemde nükleer silahların başka Asya ülkelerinde kullanılabileceği düşünülüyordu. Ancak Sovyetler Birliği'nin 1949'da nükleer silah sahibi olduğunu açıklaması ve bu ülkenin Vietnam bağımsızlık mücadelesine desteği, Amerikalılara nükleer silah kullanma konusunda geri adım ettirmiştir.

Fransızların uzun yıllar sömürge yönetimi altında yönettiği ülkede, tüm bilgiye erişebilirken, ülkeyi her yönden (arazi, iklim, halk kültürü gibi) çok iyi bilmesine, üç ayrı yönetim bölgesine ayırarak yönetmesine rağmen savaşta başarısız olması, Amerika'nın ülkede savaşa girmesini engellememiştir. Amerika için stratejik öncelik, Asya'da Komünizmin yayılmasını önlemek olduğundan, her bedeli ödemeyi göze alarak savaşa girmiştir. Viet Ming, Sovyetler Birliği ile Çin'in silah, ekipman desteği ve askerî eğitimiyle önemli bir silahlı güce dönüşmüştü. Fransızların yanında askerî danışmanlarıyla yer

alan Amerika, Vietnam halkının kendisine karşı da nefret duymasına neden olmuş, baştan halk desteğini kaybetmiştir.

Fransa, ABD, İngiltere, Sovyetler Birliği, Çin, Kamboçya, Laos ve Kuzey ile Güney Vietnam yetkililerinin katıldığı, 26 Nisan-21 Temmuz 1954 tarihleri arasında gerçekleşen toplantı sonrasında imzalanan Cenevre Barış Anlaşması, üç askerî ve altı da tek taraflı deklarasyondan oluşmaktaydı. Bu anlaşma ile Vietnam'ı, 17. paralel doğrultusunda ikiye bölünüyor ve silahsızlandırılmış iki taraf arasında fiilen ateşkes ilan ediyordu. Laos ve Kamboçya'dan da komünist silahlı güçler çekilecek, ayrıca bu iki ülkenin siyasal yönetimleri, talep ederse Fransızlar bu bölgelerde kalabileceklerdi. Vietnam'ın kuzey ve güney arasındaki bölünmüşlüğü ortadan kaldırmak için de 1956 Haziran'ından önce seçim yapılmasına karar verilmişti. Seçim, emperyalizme karşı güçlü halk desteğini elinde bulunduran Ho Chi Minh için ülkenin siyasi kontrolünü ele geçirerek tek bir üniter devlet oluşturması için büyük bir fırsat yaratmıştı.

Şekil -2 Amerika ile Savaş Öncesi Vietnam Haritası

Amerikan hükümeti, bu anlaşmayla kendini bağlı kılmadığını, seçimleri gerçekleştirmeden Güney Vietnam bölgesinde bir antikomünist siyasi düzen kurarak gösterdi. 1926 yılında babasından tahtı alan Vietnam kralı, Fransa’da eğitim görmüş, Fransız sömürge yönetimine itaat etmiş, sembolik güce sahip kral *Nguyen Vinh Thuy* (diğer adıyla Bao Dai), sürgünde yaşayan, kendi yönetiminde daha önce iç içleri bakanlığı görevi yapmış Katolik *Ngo Dinh Diem*’i (1901-1963) başbakan olması için davet etti. Ngo Dinh Diem, ülkedeki Katoliklerin temsilcisi olarak, kuzeyin kendisine katılma talebini ret ederek, sürgünde geçirdiği on yıldan sonra bu görevi kabul etti. Hem imparator Thuy hem de Diem, kuzeydeki Ho Şi Ming ile birlikte siyasi bir oluşum içerisinde, kuzeyin yönetimi altında yer almayı kabul etmedi. Cenevre Anlaşması’nın, Vietnam’da siyasal rejimin kurulması için öngördüğü serbest seçimler, Diem tarafından asla gerçekleştirilmedi. Muhafız gruplara bölünmüş güney bölgesinde, gücü elinde tutabilmek için baskıcı bir yönetim izledi. Kırsal alandaki köylülere değer vermeyen, dinî inancı gereği Katolikleri, Budistlere tercih eden ve kendi akrabalarını yönetime yerleştiren bir siyasal yönetim anlayışı izlemesi, halk nezdinde tepki duyulmasına yol açtı. Amerika’nın güvendiği Güney Vietnam’daki Diem yönetimi, aslında kendi çıkarlarını düşünen, kuzeye karşı güçsüz gözükten bir siyasal düzen içerisindeydi. Ngo Dinh Diem, Budistlerin komünistlere destek verdiğini ileri sürerek onları hapse gönderip idam etmesi, Amerikan desteğinin kesilmesine de neden oldu. Seçimi engelleyerek iktidar olmasının önü kapatılan Ho Şi Minh, güney yönetiminin zayıflıklarını kendi lehine çevirmek isteğiyle bir ayaklanma için sızma, siyasi eylem, askerî ve lojistik destek hareketi başlattı. Ayaklanma hızla yayıldığında, Amerikan desteğini kaybeden Ngo Dinh Diem, askerî darbe ile görevden indirilerek kardeşiyle birlikte öldürüldü (Miller, 2013: 137; Ky, 1978: 11-31).

1955 yılında Başkan Dwight D. Eisenhower, Pentagon’un askerî danışmanlarını orduyu eğitmeleri ve Amerikan Gizli Haber Alma Teşkilatı’nın (CIA) elemanlarını direnişçilerin yakalanması için Vietnam’ın güney bölgesine gönderdiğinde, resmî olarak savaşın içinde yer almaya başladı (Elliot, 2010). Yeni başkan John F. Kennedy, 1961 yılında askerî darbe ile indirilmeden önce Ngo Dinh Diem’e askerî, ekonomik ve teknolojik olarak yardım ediyordu. Soğuk Savaş Dönemi’nde *Domino Teorisi*, Güney Asya ülkelerinin birindeki rejim değişikliğinin diğerini de etkileyeceği ve böylece bölgenin tamamının komünist rejim tehlikesi altına gireceği bir tehdidi ifade etmek için ileri sürülmüştü. Amerikan ordusu, bunu önlemek için

stratejik öncelik kapsamında Vietnam'da her bedeli ödemeye hazır şekilde, riskleri göze alarak savaşa girdi. Başkan Kennedy'in suikast sonucu hayatını kaybetmesiyle, 1964 yılında seçilen yeni başkan Lyndon Johnson, savaş konusunda kararlı görünmese de gelişmeler karşısında fikrini değiştirdi (Freedman, 2000). Kuzey Vietnam'ın kontrol alanı içerisinde kalan Tonkin Körfezi'ndeki iki Amerikan destroyerine (U.S.S Maddox ve U.S.S. Turner Koy) gerçekleştirilen saldırı sonrasında, Amerikan Kongresi'nden çıkan *Tonkin Körfezi Kararı* ile Kuzey Vietnam'ın her türlü saldırısını engellemek için gerekli askerî önlemler alınmasına izin verildi. Böylece ABD hükümeti resmî olarak savaşın içinde yer aldı. Bu durum, ABD'nin II. Dünya Savaşı'na girmek için bildiği halde Pearl Harbor saldırısına göz yumduğu iddiası ve Irak'a 2003 yılında kitle imha silahları olduğu iddiasıyla yaptığı askerî müdahaleyle benzerlik taşımaktadır. Başkan Johnson ile Ford Motor Şirketi'nin eski başkanı Savunma Bakanı Robert Strange, Amerika'nın Kuzey Vietnam'la savaşa girmek için sahte bir saldırı düzenlendiği konusunda McNamara'nın Amerikan Kongresi'ni yanılttığı ileri sürmüştür (Ellsberg, 2003: 7-21).

2. Vietnam Savaşı: Amerikan Gücünün Sınırları

Komünist Kuzey ile Amerikan yanlısı Güney Vietnam arasında gerçekleşen savaş, temelde ülkenin siyasal rejimini tümüyle ele geçirmek için yapılan ve bölünmüşlüğü ortadan kaldıracak bir iç savaş niteliğindeydi. Tarihte Fransız sömürgecileriyle hareket etmiş, Amerikan destekli sembolik güce sahip Nguyen hanedanı idaresindeki Güney, komünist yanlılarını yenerek Kuzey'e hâkim olmak isterken, karşısında tam bağımsız, aynı zamanda tarafsız sosyalist bir devlet kurma idealindeki Ho Chi Minh liderliğinde ve Vo Nguyen Giap komutasındaki Kuzey Vietnam yer alıyordu. Her iki tarafın da arkasında Soğuk Savaş'ın iki önemli küresel gücünün yer alması savaşın niteliğini uluslararasılaştırmıştı. Ho Chi Minh, Sovyetler Birliği ve Çin tarafından desteklenirken, Güney Vietnam ABD, Güney Kore, Tayland, Avustralya, Yeni Zelanda ile birlikte mücadele etmiştir. Bazı yazarlara göre vekâlet savaşı niteliğinde görünen bu savaş, aslında Amerika ile Kızıl Çin'in savaşıydı.

Savaşın sonuçları açısından her iki tarafın da ciddi insani kayıpları olmuş, 60.000 Amerikan askeri, 250.000 Güney Vietnam askeri, 1,1 milyon Kuzey Vietnamlı savaşçı ve 2 milyon sivil hayatını kaybetmiştir. Bugün bile Amerika'nın kullandığı kimyasal silahlar (Turuncu Kimyasal madde/Dioxin)

yüzünden Vietnam toprağı ve su kaynakları kirli durumda olup, Vietnam hükümeti günümüzde de bununla mücadele etmektedir (National Defense Paper, 2019: 20). Amerikan ordusu nükleer silahlara sahip dünyanın güçlü ordularından biri olarak savaşı kaybedeceğini anlayınca Vietnam'da yıllar boyunca hatırlanacak ağır izler bırakmıştır. Kızıl nehir deltasında üretilen ve ülkenin en önemli gelir kaynağı olan pirincin yetiştirildiğı topraklar, savaş sırasında Amerikalılar tarafından kullanılan kimyasal silahlar nedeniyle kirlenmiştir. Kuzey Vietnam savaşı kazansa da sonuçları halen ülkede hissedilmektedir. Tarihte yaşanan tüm olumsuzluklara rağmen ABD ile Vietnam arasında bugün yakın ilişkiler kurulması önemli bir gelişmedir. Çin ile sınır komşusu olan Vietnam'ın ABD ile yakınlaşması çevreleme politikası izleyen ABD için önemli bir kazanımdır.

Komünist Kuzey Vietnam'ın, *ulusal kurtuluş savaşı* ya da *halk savaşı* olarak adlandırdığı, güçlü Amerikan ordusuna karşı yürüttüğü gerilla savaşında zafer nasıl kazanılmıştır? sorusu; Vietnam halkı, özellikle köylüler, tıpkı Çinli köylülerin Mao Zedong liderliğinde gerçekleştirdiğı şekilde yani, silahlı örgütlenme yaparak mücadele etmiş ve bu şekilde savaş kazanılmıştır diyerek cevaplanabilir. Vietnam Komünist Partisi önderliğindeki güçlü cephe hareketi, gerek kuzeyde gerekse özellikle kırsalı önemsemeyen rejim nedeniyle güneyde halkı, Ho Chi Minh etrafında birleştirmiştir. Önce Fransız sonra Amerikan askerleri, iyi donanımlı olmalarına rağmen, *köylü denizi içindeki balıklar* olarak tabir edilen köylü milis güçlerine (Vietnam gerillalarına) karşı etkisiz kalmıştır. Ailesini Fransız sömürge yönetiminin işkenceleriyle kaybeden Vo Nguyen Giap, içindeki öfkeyi ulusal bir dava uğruna mücadele ruhuna dönüştürerek, *Vietnam Ulusal Kurtuluş Savaşı, Halk Savaşı Halk Ordusu, Halk Savaşı'nın Askerî Sanatı* başlıkları altında çıkardığı kitaplarla kendi geliştirdiğı gerilla savaş tekniğinin teorik alt yapısını oluşturmuştur.² Gittiğı tek akademinin ormanlar olduğunu söyleyen Giap, kendi askerî teorik yaklaşımını oluştururken, Çinli ve Moğol istilacılara karşı çarpışan Vietnamlıların gerilla taktiklerini incelemiştir. Esas askerî savaş taktiğı olarak temel aldığı, Çin'in kurucu lideri Mao Zedong'dur. Mao Zedong'un *Gerilla Savaşı Üzerine* adlı eserinde yer verdiği gibi ulusal davaya destek sağlamak için halka yönelik propaganda, düşman askerinin moralini azaltmak için askerî üslere, stratejik alt yapıya, politik hedeflere yönelik

² Bkz Vo Nguyen Giap, (1976) *Halk Savaşının Askerî Sanatı*, Ankara: Yöntem Yayınları; (2009) *Vietnam Ulusal Kurtuluş Savaşı*, Eskişehir: Eriş Yayınevi; (1968) *Halk Savaşı Halk Ordusu*, Ankara: Sol Yayınları.

saldırılar ve kentleri kurtarmak için savaşmak, Giap tarafından da uygulanmıştı (Poveroy, 1992). Üç katmanlı bir kuvvet tarafından sürdürülecek, üç aşamalı bir mücadele planlanmış olup buna göre önce yerel gerilla savaşı, ardından hareket savaşı ve son olarak da genel ayaklanma gerçekleştirilecekti. Üç katmanlı askerî kuvvet yapısı, nizami ordu, bölgesel kuvvetler ve arada sabotaj eylemleri düzenleyen, istihbarat ile lojistik destek sağlayan köylü milis kuvvetlerinden oluşuyordu. Mücadelenin en önemli kilit unsurunu köylüler oluşturmuş, hantal düşman güçlerine karşı, küçük mobil güçlerle saldırılar düzenlenmiştir (Giap,1976).

Mao'nun aksine, Ho Chi Minh ve Vo Nguyen Giap'ın, köylü sınıfından değil de saygın Mandarin sınıfı üyesi olarak böyle bir mücadeleyi gerçekleştirmiş olmalarının da ayrı bir önemi vardır. Köylüleri kazanmak ve seferber etmek için gıda yardımı yapılırken, savaş sonrası feodal yapıyı yıkarak köylülere toprak verileceği söylenmişti. Hem Fransız hem Amerikan askerî gücünü yenen komutan olarak Giap, Mustafa Kemal Atatürk ve silah arkadaşlarına büyük saygı duyduğunu, onların kısa sürede başardığı ulusal kurtuluş savaşını daha uzun ve çileli bir şekilde kendilerinin de gerçekleştirmenin gururunu yaşadığını dile getirmiştir.

Halkın Kuzey'e yoğun destek vermesinde, geçmiş Fransız sömürge rejiminin ve savaşın başladığı dönemdeki Güney Vietnam'ın aşırı baskıcı uygulamalarının etkisi büyüktür. Amerikan hükümetinin, Fransa ve Güney Vietnam destekçisi olması, halkın Amerikalıları benimsemesini engellemiştir. Halkın tarihsel hafızasında, Fransız sömürge yönetimi, ülkede geleneksel ve yerel hayatı alt üst ederek çoğunluğu köylü olan halktan kopuk küçük bir elit grup ve asker ordusu yaratmıştı. Ülkenin kaynakları özellikle pirinç yabancı ülkelere satılarak halk, açlık sınırında bırakılmış, bu duruma direniş gösterenler, aileleriyle birlikte işkence edilerek öldürülmüştü. Güneyin başkenti Saygon, bir ticaret limanı olarak kapitalist sistemin yerleşmesini sağlarken, ülke içindeki eşitsizlikleri de arttırmıştır. Vietnamlıları yurtsever olmayan, bir tas pirinçle yaşamını sürdüren yılgın ve pasif bir kitle olarak gören, Çinli istilacıların, *sakin güney anlamındaki Annam* görüşünü benimseyen Fransızlar, uyguladıkları sert politikalar sonrasında cesur ve vatansever bir halka mücadele etmek zorunda kalarak bir ağır yenilgiye uğramışlardır. Fransızların, Cezayir'de de benzer bir durumla karşılaşarak, ağır kayıplar verip ülkeden ayrıldıklarını da hatırlamakta fayda vardır.

Sadece Fransızlar değil, Güney Vietnam yönetimi de direnişi bastırmak için sistematik işkence ile kendi vatandaşını öldüren bir imha politikası yürütmüştü. Amerikan ve Güney Vietnamlı güçler, gerilla ile köylüler arasındaki lojistik destek hatlarını kesmek için köyleri dikenli tellerle çevirerek bu köyleri açık hapishanelere çevirmişlerdi. Halkı yeniden yerleştirme ve köy inşa etme projesi, İsrail’de kurulan kibutzlar örnek alınarak yapılmıştı. *Stratejik Köy* olarak adlandırılan ve 1963 yılının dokuz ayı içinde 8.000’den fazla kurulmuş olan bu yerler, bir hükümetin kendi halkını kasıtlı olarak yok etmek için gerçekleştirdiği kimyasal saldırılar, kitlesel insan öldürmeye dayalı terör eylemleri, kadınlara yönelik tecavüzler, hamilelerin katlinin gerçekleştiği alanlar olmuştur (Ellison, 2011; Waeber, 2010). Devlet terörü olarak nitelendirilebilecek tüm bu şiddet yoğun faaliyetler, halkı Kuzey Vietnam’a doğru itmiş halk, bağımsızlığı ve özgürlüğü için sonuna kadar mücadele etmiştir. Bugün halen Vietnam’da Sosyalist bir Cumhuriyet olmasının ana nedenlerinden biri olarak, Fransız sömürge yönetimi ve Amerika’nın savaştaki eylemlerinin Batı medeniyeti ile özdeş görülmesinden kaynaklandığı söylenebilir. Benzer psikolojik siyasi etki, komünist rejimden çıkan Rusya’da görülebilir.³ Amerika, ülkeye ve savaşa sonradan dâhil olurken, şiddet dolu geçmişin üzerinde daha da kötü faaliyetleri ile halkı kendi yanına çekememiştir. Amerikan kamuoyunda da büyük yankı uyandıran, *My Lai köy katliamı* en bilinen örneklerdendir. Vo Nguyen Giap, ülkenin orman alanlarını ve inşa edilen yer altı tünellerini Amerikan askerleri için bir labirente dönüştürerek, her yerde olabilen aynı zamanda hiçbir yerde olmayan, ne zaman saldırı yapacağı bilinmeyen gerilla ordusu ile psikolojik açıdan morallerini bozarak, düşmanlarının ciddi kayıplar vermesini sağlamıştır. Tuzaklarla dolu, bilinmeyen bir arazide bulunmaları Amerikalılar için en zayıf noktalardan birini oluşturmuştur. Hava indirme sırasında tüm askerlerin uçakla birlikte havaya uçurulması gibi faaliyetler, sürekli yağış ortamındaki ormanlarda tuzaklarla da mücadele eden Amerikan askerlerinin morallerini bozmuş, bu durum savaşın onların aleyhine dönmesine neden olmuştur. Moral üstünlüğünü kaybetme, yağışlı ormanlık ortam, lojistik gizli üs gibi kullanılan gizli haberleşmeyi sağlayan tünel sistemleri, dilini ve kültürüne yabancı oldukları halkın desteğinden yoksun olma, Amerikan’ın güçlü ordusunun bu

³ +Gorbaçov ve Yeltsin Dönemi’nin Rus halkı üzerinde yarattığı psikolojik yenilme duygusu, kapitalizmin eşitsizlik ve yoksulluğu arttırması, Vladimir Putin liderliğindeki Birleşik Rusya Partisi’nin seçimlerde büyük oranda başarısı ile sonuçlanmakta, halk liberal değer ve kapitalizme karşı direnç göstermektedir.

savaşta sınırlı gücünün çerçevesini belirlemiştir. Amerika Ordusu, *Phoenix Programı* kapsamında kendi istihbarat birimlerini ve güneyli istihbaratçıları köylere göndererek kuzeylilerin izini sürmüşlerdir (Valentine, 1990; Ahern, 2010). Kuzey Vietnamlılar ise *Cong-An*, *Trinh Sat* ve *Dich-Van* adıyla üç sivil istihbarat birimi kurmuş, halktan aldıkları bilgilerle gölge gibi Amerikan askerlerini izlemiş, beklenmedik saldırılar gerçekleştirmiş ve bu alanda daha üstün bir performansa sahip olmuşlardır. Bu bağlamda kuzeylilerin istihbarat, pusu, aldatma, sabotaj temelinde başarı elde ettiklerini söylemek mümkündür (Moir, 2017: 925-930).

Gerilla savaşı uygulayan Kuzey Vietnam, *zayıf güçlüyü nasıl yenebilir?* sorusunun da önem kazanmasına neden olmuştu. Sorunun cevapları olarak: zayıf tarafın, askerî avantajlar açısından zor arazi şartlarında daha fazla hareket edebilme kabiliyetine ve nüfusun büyük bir oranını askerî mücadele için seferber edebilme yeteneğine sahip olması, sıralanabilir. Ayrıca kaybedecek bir şeyleri olmadığı için büyük cesaret sergilemeleri, tuzak kurabilen kurnaz askeri liderlik göstermeleri, Amerikan askerlerinden farklı bir savaş tarzı uygulamaları yani hareket ve şaşırtma unsurlarına dayalı vurkaç taktikleri uygulamaları da sayılabilir (Boot, 2014: 38). M.S. 600 yıllarında Bizans İmparatoru Mavrikios (582-602), *Strategikon* adlı eserinde gerilla taktığının temelini, düşmana kaba kuvvet yolu ile değil, hile-ani baskın ve ikmal yollarını kesmek olarak açıklamış, bu yolla başarı kazanılabileceğini belirtmiş; savaşı kazandıranın üstün kuvvet değil, akıllı her şeyin üstünde tutan zeki planlamanın olduğuna değinmiştir. Vietnam Savaşı bu perspektifte, İmparator Mavrikios görüşlerini doğrular (Dennis, 2001).

Kuzey Vietnam'ı teslim olmaya zorlamak, askerî gücünü yok etmek için II. Dünya Savaşı sırasında yoğun hava bombardımanı ile Londra'yı pes ettirmeye çalışan Nazi lideri Hitler'in *Blitzkrieg* ya da *Yıldırım Harbi* doktrini burada da uygulanmış, Başkan Johnson, *Gök Gürültüsü Operasyonu-Rolling Thunder* kod adıyla Kuzey'e yapılacak hava bombardımanı onaylamıştır. Kara'da ise General William Westmoreland komutasındaki Amerikan Kara Kuvvetleri de mücadelede, düşman kuvvetlerini bulmak ve yok etmek görevi olan *ara ve yok et* operasyonlarında en çok zayıyatı vermişlerdir. Temelde halkın Kuzey'e verdiği desteği kesmek için yapılan askeri operasyonlar, gerilla ile halkı ayırt edemedikleri yabancı ülke topraklarında Amerikan ordusu ile halkın karşı karşıya gelmesine ve sivil kayıpların artmasına neden olmuştur. Özellikle *serbest ateş bölgesi* olarak adlandırdıkları bölgelerde,

direkt emir almadan kendi inisiyatifleriyle her türlü silahla serbestçe ateş edebilmeleri, savaşın psikolojisini bozduğu Amerikan askerlerinin kendilerini müdafaa için sivilleri öldürmeleriyle sonuçlanmıştır. Sayısız hava bombardımanlarıyla, savaşma gücünü ve askerî yapısını bozmaya çalıştıkları Kuzey Vietnamlılar direnmiş ve savaşmayı sürdürmüşlerdir. Bu direnişte halkın sağladığı lojistik desteğin de payı büyük olmuştur. Bu nedenle, Amerikan ordusu tarafından köylere yönelik sert, imha edici politikalar uygulansa da halk, desteğini kesememiştir.⁴

Çanakkale Savaşlarında İngiltere ile birlikte mücadele eden Anzak askerleri, Vietnam Savaşı sırasında ABD'nin yanında almışlarsa da büyük kayıplar vermişlerdir. Kore Savaşı'ndan yeni çıkmış Güney Kore ise az sayıda sınırlı gücü ile desteğini sürdürmüştür. Bu şekilde bakıldığında Amerika, kendi gücüne dayanarak mücadele ederken Kuzey Vietnam, Çin ve Sovyetler Birliği tarafından askerî açıdan sürekli desteklenmiş ve bu destek savaşın sonuna kadar kesintisiz olarak sürmüştür. Amerika'nın yanında savaşanlar olsa da görünürde tek başına kalması, tek gücü temsil etmesi, askerî gücünün sınırının bir başka unsuru olmuştur.⁵

Sayısız yoğun hava baskınları, Kuzey de bekleneni vermezken, savaşın en bilinen operasyonu *Tet* ile bir seferde, kuzeyli gerillalar yüzden fazla yerleşim birimde şiddetli saldırı başlatarak karşı tarafa beklenmedik bir baskın düzenlemiştir. Öldürücü darbe indirme girişimi, 84.000 kuzeyli savaşçının yarıya yakınının ölümü ile sonuçlandı. Özellikle bu saldırı sırasında Amerikan Konsolosluğunun ele geçirilmesi, büyük bir psikolojik stres etkisi oluşturmuştu. Saldırı, askerî anlamda başarı getirmese de *Tet* saldırısının sonuçları, propaganda fırsatı yaratmıştı. Amerikan basınında yer alan baskın, o yıl Amerikan seçimlerini Cumhuriyetçi aday Richard M. Nixon'un kazanmasını sağlamıştır. Başkan Nixon, *Vietnamlaştırma* adı verilen yeni bir politika belirleyerek, Amerikan birliklerini kademeli olarak geri çekmek, hava

⁴ Amerikan hükümeti, Soğuk Savaş'da Batı Bloğu'nun lideri olarak, Sovyetler Birliği önderliğindeki Doğu'nun ideolojik yayılmasını engellemek için Batı Avrupa ve Asya'da komünizme karşı mücadele eden Güney Kore, Güney Vietnam gibi ülkelere askerî, ekonomik ve güvenlik alanında yardım etmiştir. Sovyetler Birliği karşısında eşit nükleer güç olarak ABD, kendi askerî kapasitesini yine kendi imkânlarıyla geliştirmiş ve askerî üstünlüğü ile Batı Bloğu içinde yer alan ülkelere nükleer güvenlik şemsiyesi sağlamıştır.

⁵ Bugün Asya Pasifik'te ABD, Çin'e karşı bir askerî blok oluştursa da nükleer silahtan yoksun, Japonya-Güney Kore ve Avustralya ile birlikte Çin-Rusya-Kuzey Kore Nükleer bloğu karşısında etkisiz kalabilir.

ve topçu bombardımanını arttırmak, savaşı başarı ile sürdürebilmeleri için Güney Vietnamlılara silah desteği sağlamayı hedeflemiştir (Boot, 2014: 378).

Barış görüşmelerini Henry Kissinger aracılığı ile gizlice sürdüren Amerikan hükümeti, Kuzey Vietnam'ın Amerikan birliklerinin tam ve koşulsuz çekilmesi talebini kabul etmedi. Ancak Amerika içerisinde başkent Washington'da büyük çaplı savaş karşıtı gösteriler düzenlenmesi, ülke içindeki baskılar, savaşın sahada istenilen düzeyde gitmemesi, ilk olarak Amerikan birliklerinin çekilmesine sebep oldu. Çekildikçe, geride kalan Amerikan askerleri arasından, 1965-73 yılları arasındaki dönemde savaştan kaçarak başka ülkelere gidenler arttı. Zorunlu olarak silahaltına alınan askerler, savaşma gücü açısından Amerikan ordusunun zayıf zincirini oluşturmuşlardır. Devam eden savaş, Amerikan ordusunun iç disiplin sistemini ve askerinin moralini bozarak savaşma gücünün azalmasına neden olmuştur. Amerika'da sürdürülen protestolar, basına iletilmesi de bizzat askerlerin tanık olduğu olaylar, dağılma sürecini hızlandırmıştır. Vietnam Savaşı sırasında karşılaştıkları zorluklar ve moral çöküntüsü Amerikan askerinin savaştaki güç kaybının sebeplerinden biri olmuştur.

Vietnam Savaşı, Amerika'nın uyguladığı her türlü askerî taktik ve stratejinin kendisine olumsuz şekilde dönen bir yanı olduğunu ortaya koymuştur. Kuzeye yönelik *yıldırma-yıpratma savaş* politikası, yukarıda da anlatıldığı gibi Amerikan askerlerinin psikolojik moral üstünlüklerini kaybetmesine ve bir kısmının kaçmasıyla sonuçlanmıştır. Kuzey ise zaten tarihsel olarak şiddet yoğun bir siyasal düzen içinde kaldıkları için psikolojik olarak etkilenmemişlerdir. Bul ve yok et stratejisi, Amerikalıların halkla olan bağını iyice koparmış, dilini bilmediği bir toplum içinde istihbarat açısından kör ve sağır duruma düşürmüştür. Amerikan medyası ve halkı savaşı kazanmak uğruna insanların katledilmesine duyarsız kalmamış, yönetime ciddi baskı yapmıştır. Savaşın genel değerlendirmesinde, güneydeki gerilla savaşına fazla ağırlık verilmesi, komünist rejimi tümden yok etmek için Kuzey Vietnam'a konvansiyonel tarzda işgal edilerek yapılmalıydı düşüncesini ortaya çıkarmıştır. Ancak bu strateji, Çin'in 17. paralel çizgisini geçerek müdahale edebileceği riskinden dolayı yine sonuçsuz kalabilirdi. Bu durum gerilla savaşına karşı konvansiyonel strateji geliştirilemeyeceğinin örneği olarak askeri tarihe geçti.

Başkan Nixon, 1972 yılında Kuzey Vietnam ile barış anlaşması imzalamış, ancak Kuzey-Güney arasındaki savaş, ancak kuzeyin 1975 yılında

Saygon’u ele geçirmesiyle bitmiştir. Bir yıl sonra Kuzey- Güney Vietnam birleşerek, halen uluslararası sistemde var olan Vietnam Sosyalist Cumhuriyeti kurulmuştur. Amerika ise *yenilmezlik* mitini yerle bir ederek, asimetrik savaşlarda başarılı bir performans sağlayamadığının ilk örneğini dünyaya göstermiştir.⁶

SONUÇ

Sömürge rejimlerine karşı yapılan bağımsızlık savaşını kazanan tarafın lideri Ho Chi Minh, savaş esnasında 1969’da hayatını kaybetmiş, emperyalist ve feodal güçlere karşı verilen uzun mücadelenin sonunu görememiştir. Sertlik yanlısı parti lideri Le Duan, kararlı biçimde zafere odaklanarak, süper bir gücün karşılaştığı askerî kayıpların mimarlarından biri oldu. Kuzey’in, ülkenin bölünmüşlüğüne sona erdirmesiyle, Vietnam Sosyalist Cumhuriyeti kuruldu. Savaşan köylü milis gruplarının lideri Vo Nguyen Giap, kendi geliştirdiği gerilla teorisi kapsamında, ezilen Vietnam halkına açık bir bağımsızlık hedefi göstermiş, eşitsizlikleri ve sömürü düzenini yok eden Marksist ideoloji önderliğinde, toplumun büyük kesiminden destek alarak, aynı bloğun lider ülkelerinin de destek verdiği bir ulusal kurtuluş mücadelesini başarıyla gerçekleştirmiştir. Ordusu, daha büyük ve yüksek ateş gücüne sahip Fransa ve Amerikan orduları karşısında zafer elde etmiştir.

Halkın, savaşın ilk başladığı andan itibaren Amerikan karşıtı olması, coğrafi iklim ve arazi koşullarının savaşan Amerikan askerlerini zorlaması; sık baskın yeme, pusuya düşme, toplu bombalı saldırılarla kayıpların artması; halk içinde güçlü bir istihbarat ağının kurulamaması, aynı halkın farklı savaşanlarını ayırt edememe, ordudan kaçan askerlerin sayısının artmasıyla disiplinin zayıflaması, savaşın meşruiyetinin Amerikan askerleri tarafından ülke içinde artan toplumsal gösteriler sonrasında sorgulanması, ordunun komutanlarının duydukları aşırı güven ve iddialı kararlar, yanlış taktikler, Amerika’nın savaşı kaybetmesine sebep olmuştur. Savaştan sonra uzun süre, basılı yayınlarda Amerikan’ın bu savaşı yazılmazken Hollywood, Rambo film

⁶ 1979 da Vietnam’ın bir rövanşını Afganistan’da Rus işgaline karşı devlet dışı aktörlerle aynı asimetrik mücadele yöntemleriyle alan ABD, Rusya’nın Afganistan’dan çekilmesini sağlamıştır. Kalpleri ve beyinleri kazanmanın bu tür savaşlarda etkin olması, propagandanın hedef kitlenin korkularına yönelik güven inşa edecek şekilde düzenlenmesini, hedef toplum içinde paralel Amerika’ya sadık din üzerinden grupların yaratılmasının askeri güç kullanmaktan daha etkili sonuçlar alabildiği operasyonlar önem kazanmıştır. Askeri güçle siyasal sonuç üretmenin bedelinin ağır olması da Amerikan yönetimi tarafından görülmüştür.

serisiyle yeniden moral ve motivasyon sağlamak için, beyaz perde üzerinden algı yönetimine başlamıştır. Joseph Nye'in geliştirdiği, *yumuşak güç* kavramı, diplomaside ülkeler nezdinde ilgi uyandırmanın önemini ortaya koymuştur. Orta Doğu'da ve Kuzey Afrika'da benzer olaylarla karşı karşıya kalan Amerikan ordusu, yeni strateji ve taktikler deneyerek, askeri gücünü yüksek teknolojiyle donatarak, hava savunmasında uzaya önem vererek, savaş sırasında askerleri psikolojik olarak kaybetmemek için özel tedavi programları geliştirmeye devam etmektedir.⁷

Cenevre Konferansı'nda yapılan seçim ile savaş olmadan, barış sağlanabilir miydi? Bu soru, emperyalist Fransa, Vietnam'dan vaz geçmeyeceği için sağlanamazdı şeklinde veya savaşın, tek sorun çözücü yöntem olarak görülmesinden dolayı kaçınılmaz olduğu görüşü ile cevaplanabilir. Ancak bize göre askerî güç yerine, siyasi örgütlenme ile iktidarı ele geçirmek ve muhafaza etmek mümkün olabilir; halk için yeni bir lider yaratılarak onun aracılığı ile halk ikna edilebilirdi.

Fransa, çok uzun mücadele sonucunda askerî gücüyle ülkeye hâkim olabilmişti. ABD ise İngiltere gibi temkinli bir politika izleyerek, üs olarak daha kolay kontrol sağlanabilecek bir Güney Doğu Asya ülkesi seçilebilirdi. Güney Bölgesi, her ne kadar askerî açıdan desteklense de halkı küçümseyen, sert baskı uygulayan bir siyasal rejime sahip olmasından dolayı istenen sonuca ulaşamamıştır. CIA'nın, 1975'de işbirliği yaptığı tüm Güney Vietnamlıların bilgilerini bırakarak, Kuzey tarafından ele geçirildiklerinde yok edilmelerine sessiz kalmak suretiyle Güney'den intikam almış olduğunu belirtenler olmuştur. Savaşın bedelini en fazla ödeyenler, iki güç arasında kalarak en ağır kayıpları veren siviller olup, ülkenin geleceğinde hep hatırlanmak üzere tarihe aktarılmışlardır.

⁷ 1979 Afganistan'da devlet dışı aktör El Kaide ve mücahitleri, “*İslam*” kavramları etrafında toplayarak, Sovyetler Birliği'ne karşı başarı sağlanması, yerel bir devlet dışı aktör üzerinden savaşı yürütmenin daha etkin olduğunu göstermiştir. Benzer politikayı günümüzde Suriye'nin kuzeyinde sürdürmektedir.

KAYNAKÇA

- Ahern, L. T. (2010) *Vietnam Declassified the CIA and Counterinsurgency*, Kentucky: The University Press of Kentucky.
- Boot, M. (2014) *Görünmeyen Ordular Gerilla Tarihi*, (çev.) Fethi Aytuna, İstanbul: İnkılap Kitapevi.
- Brigham, K. R. (2006) *Iraq Vietnam and the Limits of American Power*, New York: Public Affairs.
- Dennis, T. G. (2011) *Strategikon Bizans Kültüründe Savaş Sanatı*, (çev.) Volkan Atmaca, İstanbul: Kırmızı Kedi Yayınevi.
- Ellison, H. (2011) *Chemical Warfare during the Vietnam War Riot Control Agents in Combat*, New York: Routledge Pub.
- Elliot, M. (2010) *Rand in Southeast Asia a History of the Vietnam War Era*, Santa Monica: Rand Publications.
- Ellsberg, D. (2003) *Secrets: A Memoir of Vietnam and Pentagon Papers*, Penguin Books.
- Freedman, L. (2000) *Kennedy's War Berlin-Cuba-Laos and Vietnam*, London: Oxford University Press.
- Giap, N. V. (1968) *Halk Savaşı Halk Ordusu*, Ankara: Sol Yayınları.
- Giap, N. V. (1976) *Halk Savaşının Askeri Sanatı*, Ankara: Yöntem Yayınları;
- Giap, N. V. (2009) *Vietnam Ulusal Kurtuluş Savaşı*, Eskişehir: Eriş Yayınevi;
- Ky, C. N. (1978) *How We Lost The Vietnam War*, New York: Stein and Day Publications
- Lebovic, H. J. (2010) *The Limits of U.S. Military Capability*, Baltimore: John Hopkins University Press;
- Miller, E. (2013) *Misalliance: Ngo Dinh Diem the United States and the Fate of South Vietnam*, Boston: Harvard University Press.
- Moir, L. N. (2017) "Bernard Fall and Vietnamese Revolutionary Warfare in Indochina", *Small Wars & Insurgencies*, 28:6, pp 909-946.
- National Defense Paper of Vietnam, (2019), Ha Noi: National Political Publishing House.
- Poveroy, W. (1992) *Marksizm ve Gerilla Savaşı*, İstanbul: Belge Yayınları.
- Rosenau, W. (2001) *Special Operation Forces and Elusive Enemy Ground Targets Lessons from Vietnam and the Persian Gulf War*, Rand Publ.

- Tomes, R. R. (2007) *US Defense Strategy from Vietnam to Operation Iraqi Freedom Military Innovation and the New American Way of War 1973-2003*, New York: Routledge Pub;
- Valentine, D. (1990) *The Phoenix Program America's Use of Terror in Vietnam*, Forbidden Bookshelf Pub.
- Waever, M. G. (2010) *Ideologies of Forgetting Rape in Vietnam War*, New York: State of University Press.